

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ «ОДЕСЬКА АКАДЕМІЯ
НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ»**

Кафедра педагогіки та освітнього менеджменту

Розглянуто та затверджено на засіданні
кафедри педагогіки та освітнього менеджменту
Протокол № 15 від 01 березня 2023 року
Завідувач кафедри _____ Кузнєцова Н. В.

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Дидактика

Рівень вищої освіти другий (магістерський)

Спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки

П.І.Б. викладача	Кузнєцова Неля Вікторівна
Науковий ступінь, вчене звання, посада	Кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри педагогіки та освітнього менеджменту, доцент кафедри педагогіки та освітнього менеджменту
Контактні дані викладача	E-mail: kuznetsova-nv@meta.ua т. моб. 067-270-35-82
Консультації	Середа - 15.00-17.00

2023 – 2024

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
Загальна кількість: кредитів – 4 годин – 120 змістових модулів – 3	Вибіркова
	Рік підготовки:
	1-й
	Семестр
	2-й
	Лекції
	6 год.
	Практичні заняття
	4 год.
	Самостійна робота
	110 год.
	Форма підсумкового контролю: залік

2. Анотація до курсу

Запропонована програма ставить за **мету** формування системи дидактичних компетентностей, педагогічного світогляду і позиції, які передбачають розуміння процесів навчання і освіти у їх різноманітності та суперечливості, формування здатності застосовувати набуті знання та вміння в процесі розв'язання дидактичних завдань; розвиток педагогічних здібностей здобувачів вищої освіти; виховання професійно значущих якостей педагога. Теоретичні знання дидактики є чинником усвідомленої діяльності педагогічних працівників в умовах реформування середньої освіти на засадах Нової української школи.

Предмет дисципліни - процес навчання разом з чинниками, що його породжують, умовами, в яких він протікає, а також результатами, до яких він призводить.

Завдання: сприяти засвоєнню студентами головних положень сучасної дидактики; формувати педагогічну позицію щодо організації процесу навчання учнів; сформувати дидактичні засади використання сучасних освітніх технологій; розвинути навички використання форм і методів роботи в групі.

Особливістю дисципліни є врахування, розвиток і поглиблення педагогічного досвіду здобувачів, набутого у діяльності у закладах середньої, фахової передвищої і вищої освіти, формування професійно-педагогічних якостей особистості, занурення здобувачів у сучасний освітній простір реформування середньої освіти шляхом участі у заходах на базі КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради».

Переваги: програма базується на новітніх підходах до викладання і навчання у закладах вищої освіти; формує гнучку освітню траєкторію здобувача як майбутнього магістра освітніх, педагогічних наук; передбачає можливість подальшого поглибленого вивчення окремих дидактичних питань шляхом участі у науково-дослідницькій діяльності з питань реформування середньої освіти на засадах Нової української школи.

3. Технологічна карта дисципліни

Тема	Зміст	Завдання для сам. роботи	Контроль
Змістовий модуль 1. Загальні основи дидактики			
Тема 1. Дидактика –	Дидактика як галузь педагогіки, її становлення і розвиток. Об'єкт і предмет дидактики. Зв'язок дидактики з іншими науками. Категорії	Скласти словник термінів.	Перевірка письмових

теорія освіти і навчання	дидактики: навчання, освіта, медіаосвіта, викладання, учіння, компетентності, знання, уміння, навички.	Виконати тестові завдання для самоконтролю	робіт, тестування
Тема 2. Структура та організація процесу навчання	Сутність навчання як педагогічного процесу і його завдання, рушійні сили. Основні функції та компоненти процесу навчання. Структура процесу навчання. Характеристика цільового, стимулюючо-мотиваційного, змістового компонентів. Складові операційно – дійового компоненту : сприймання, осмислення, узагальнення, систематизація, закріплення нового матеріалу, застосування на практиці. Емоційно – вольовий, контрольний – регулюючий, оціночно-результативний компоненти процесу навчання.	Спробувати накреслити свою схему процесу навчання. Виконати тестові завдання для самоконтролю	Аргументативний виступ, тестування
Тема 3. Закони, закономірності та принципи навчання	Закономірності навчання. Поняття принципів навчання. Основні дидактичні принципи: науковості, систематичності та послідовності, доступності, зв'язку навчання з життям, свідомості й активності учнів, наочності, міцності знань, умінь і навичок, індивідуального підходу до учнів. Діалектичний взаємозв'язок між закономірностями, принципами і правилами навчання. Удосконалення системи дидактичних принципів у сучасній педагогічній теорії та практиці. Принципи: диференціації освітнього процесу, виховання здорової дитини, оптимізації навчально-виховного процесу, самодіяльності, самоорганізації, розвитку, психологічного забезпечення.	Назвати і охарактеризувати принципи навчання, які відображають специфіку навчального предмета вашої спеціальності. Розробити дидактичні картки для закріплення знань з однієї з тем з вашого предмета.	Аргументативний виступ, оцінювання дидактичних карток
Змістовий модуль 2. Основні компоненти дидактичних систем			
Тема 4. Зміст освіти в сучасній школі	Поняття про зміст освіти. Чинники, що зумовлюють формування змісту освіти. Теорії організації змісту освіти. Теорія формальної освіти, теорія матеріальної освіти, інші теорії. Документи, що визначають зміст освіти: державні стандарти, освітні програми, навчальні плани, навчальні програми. Державний стандарт базової середньої освіти. Освітні галузі: мовно-літературна, математична, природнича, технологічна, інформатична, соціальна і здоров'язбережувальна, громадянська та історична, мистецька, фізична культура. Наскрізні вміння. Базовий навчальний план. Підручники. Наукові вимоги до формування змісту освіти. Реорганізація змісту освіти у руслі сучасних освітніх реформ. Реформа Нова українська школа. Компетентнісний підхід.	Проаналізувати навчальну програму з предмета вашої спеціальності. Виявити ставлення вчителів-предметників до даного підручника.	Звіт про аналіз програми і опитування вчителів

<p>Тема 5. Методи навчання</p>	<p>Поняття про методи навчання. Класифікація методів навчання. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності: словесні методи, робота з підручником, наочні методи, практичні методи. Методи стимулювання і мотивації учіння. Методи формування пізнавальних інтересів учнів. Методи стимулювання обов'язку і відповідальності в навчанні. Методи контролю і самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності.</p> <p>Загальні вимоги щодо оптимального поєднання методів навчання. Засоби навчання.</p>	<p>Взяти інтерв'ю у вчителя з великим педагогічним досвідом. Відвідати уроки в школі і виконати завдання</p>	<p>Аналіз інтерв'ю, аналіз уроку</p>
<p>Тема 6. Форми організації навчання</p>	<p>Поняття про форми організації навчання. Огляд історії розвитку форм організації навчання. Урок основна форма організації навчання у школі. Характеристика структури уроків різних типів. Нестандартні уроки з біології та основ здоров'я.</p> <p>Форми організації роботи на уроці. Основні вимоги до уроку. Підготовка вчителя до уроку. Позаурочні форми навчання.</p>	<p>Відвідати уроки в школі і виконати завдання. Скласти програму факультативу</p>	<p>Аналіз уроку, захист програми</p>
<p>Тема 7. Контроль за навчально-пізнавальною діяльністю</p>	<p>Сутність, функції і види контролю. Освітня, діагностична, виховна, розвивальна, стимулююча, управлінська функції контролю. Види контролю: попередній, поточний, тематичний, підсумковий, заключний. Оцінювання результатів навчання у контексті Нової української школи. Формувальне (поточне) та підсумкове оцінювання. Свідоцтво навчальних досягнень.</p> <p>Вимоги до контролю за навчально-пізнавальною діяльністю. Проблема оцінки і оцінювання у дидактиці. Перевірка й оцінювання успішності учнів. Проблема оцінювання компетентностей/результатів навчання. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів.</p>	<p>Провести спостереження в школі згідно завдання. Провести бесіду з вчителями згідно завдання.</p>	<p>Аналіз уроку, аналіз бесіди</p>
Змістовий модуль 3. Сучасна дидактика			
<p>Тема 8. Дидактичні основи сучасних технологій навчання</p>	<p>Поняття про педагогічну технологію. Освітні технології, їх класифікація. Технології навчання у закладах загальної середньої освіти: традиційні та інноваційні.</p> <p>Сутність інформаційно-комунікаційних технологій. Мультимедійні технології. Значення інформаційно-комунікаційних технологій.</p> <p>Поняття про інтерактивні технології навчання. Активне та інтерактивне навчання. Концептуальна основа, завдання та зміст технології. Основні характеристики інтерактивних технологій. Групи і різновиди інтерактивних технологій. Значення інтерактивних технологій.</p> <p>Кейс-метод. Проектні технології. Технологія «Портфоліо».</p>	<p>Скласти порівняльну таблицю. Скласти алгоритм проведення мозкового штурму</p>	<p>Перевірка таблиці і алгоритму</p>

Тема 9. Види навчання	Поняття про види навчання. Класифікація видів навчання. Пояснювально – ілюстративне навчання. Програмоване навчання. Проблемне навчання, його рівні. Проблемна ситуація як умова пізнавальної активності учнів. Сучасні концепції навчання. Розвивальне навчання. Поняття про дистанційне навчання. Класифікація інформаційних технологій дистанційної освіти. Переваги та труднощі дистанційних технологій.	Скласти порівняльну таблицю Підібрати приклади створення проблемних ситуацій	Перевірка таблиці, аналіз прикладів
Тема 10. Актуальні проблеми дидактики	Диференційоване навчання у школі. Диференціація в освіті. Види диференціації. Диференціація і індивідуалізація навчання. Навчання обдарованих учнів. Сутність, види і принципи обдарованості. Форми і методи роботи з обдарованими учнями. Проблема відставання учнів у навчанні. Ознаки і причини відставання. Форми і методи роботи з відстаючими учнями.	Підготувати доповідь про індивідуальний та диференційований підхід до учнів у процесі навчання.	Виступ перед аудиторією

4. Політика курсу

Під час лекційних занять здобувачу пропонується вдумливо опрацювати матеріал, брати участь у дискусіях, пошуково-дослідницької діяльності та інтерактиві.

До кожного **практичного заняття** здобувач повинен сумлінно готуватися: вивчати навчальний матеріал за темою відповідно до навчально-тематичного плану дисципліни, виконувати практичні завдання, готувати виступи і презентації. Під час проведення практичного заняття здобувачам пропонується брати активну участь у обговоренні теми, відповідати на запитання викладача та своїх одногрупників, бути активним учасником всіх видів навчальної діяльності, організованої викладачем.

Самостійна робота здобувачів передбачає самостійне вивчення тем і питань дисципліни, визначених викладачем, виконання завдань, складання конспекту самостійно опрацьованих тем згідно з правилами цитування, підготовку навчальних та аналітичних матеріалів, виконання практичних завдань для роботи на практичних заняттях.

Політика щодо академічної доброчесності. Здобувач вищої освіти при виконанні самостійної роботи, індивідуальних завдань повинен дотримуватись принципів академічної доброчесності, не припускати академічного плагіату. Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту з коректними текстовими запозиченнями, які не повинні перевищувати 20%. Списування під час виконання самостійних робіт та на іспиті заборонені.

Політика щодо дедлайнів та перекладань. Перекладання академічних заборгованостей відбувається за наявності поважних причин.

5. Критерії оцінювання результатів навчання

5.1. Критерії оцінювання за всіма видами робіт

Оцінка за національною шкалою	100 бальна шкала	Критерії оцінювання навчальних досягнень	
		Теоретична підготовка	Практична підготовка
		Здобувач вищої освіти	

Відмінно	90-100	у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей; робить самостійні висновки, виявляє причинно-наслідкові зв'язки; рецензує відповіді інших студентів, самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань, вільно використовує нові інформаційні технології для поповнення власних знань	може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання завдання й оцінити результати власної практичної діяльності; виконує завдання, не передбачені навчальною програмою; вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу; проявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань при самостійній роботі.
Добре	75-89	достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, використовуючи при цьому нормативну та обов'язкову літературу; застосовує знання для розв'язання стандартних ситуацій; самостійно аналізує, узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускає несуттєві неточності	за зразком самостійно виконує практичні завдання, передбачені програмою; має стійкі навички виконання завдання
Задовільно	60-74	володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні або відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків, знає основні поняття навчального матеріалу; має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого; під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків.	може використовувати знання в стандартних ситуаціях, має елементарні, нестійкі навички виконання завдання
Незадовільно з можливістю повторного складання	35-59	володіє навчальним матеріалом поверхово й фрагментарно; безсистемне виокремлює випадкові ознаки вивченого; не вмє робити найпростіші операції аналізу і синтезу; робити узагальнення, висновки; під час відповіді допускаються суттєві помилки	планує та виконує частину завдання за допомогою викладача, відсутні сформовані уміння та навички:
Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	0-34	не володіє навчальним матеріалом	виконує лише елементи завдання, погребує постійної допомоги викладача

5.2. Критерії оцінювання для поточного контролю (за різними видами роботи)

Вид роботи	Бали	Критерії
Усні відповіді, участь у	5	Здобувач вищої освіти у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає;

практичному занятті		робить самостійні висновки, виявляє причинно-наслідкові зв'язки; аналізує педагогічну практику. Активно бере участь у занятті, висловлює обґрунтовані міркування, рецензує відповіді інших студентів, наводить доцільні приклади. Впевнено з творчим підходом виконує завдання.
	4-3	Здобувач достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, використовуючи при цьому нормативну та обов'язкову літературу; застосовує знання для розв'язання стандартних ситуацій; самостійно аналізує, узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускає несуттєві неточності. Активність виявляє епізодично, відповіді надає правильні, але стандартні, не завжди впевнений у висловлених положеннях. Має певні труднощі щодо обґрунтування власної думки. Завдання виконує шаблононо, іноді потребує допомоги викладача.
	2-1	Здобувач частково володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні, припускається помилок при відтворенні основних понять навчального матеріалу; має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого; під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків. Переважно спостерігає за заняттям, не може самостійно виконати завдання.
	0	Відсутній на занятті
Письмові роботи	4	Завдання виконані з використанням кількох релевантних джерел. Відповіді повні, ґрунтовні, демонструють власну точку зору. Наведені приклади повністю відповідають завданню. Повністю дотримані вимоги щодо письмового/електронного оформлення робіт, з дотриманням правил цитування та покликання.
	3-2	Завдання виконані з використанням 1-2 джерел. Відповіді досить повні, частково демонструють власну точку зору. Наведені приклади формально відповідають завданню. Дотримані вимоги щодо письмового/електронного оформлення робіт, з дотриманням правил цитування та покликання, але є несуттєві неточності.
	1	Завдання виконані з використанням 1 джерела. Відповіді неповні, не демонструють власну точку зору. Наведені приклади не зовсім відповідають завданню. Поручені вимоги щодо письмового/електронного оформлення робіт, правила цитування та покликання, є суттєві помилки.
	0	Завдання не виконано або виконано з порушенням норм академічної доброчесності.
Презентація роботи	4	Виконана робота презентується усно з використанням мультимедійної презентації. Усний виступ відповідає всім вимогам щодо педагогічного виступу перед аудиторією (правильне, яскраве мовлення; уміння взаємодіяти з аудиторією тощо). Презентація логічна, змістовна, цікава. Здобувач демонструє уміння самостійно знаходити додаткову інформацію та використовувати її для реалізації поставлених перед ним завдань, вільно використовує нові інформаційні технології для інтерактивного виступу.
	3-2	Виконана робота презентується усно з використанням мультимедійної презентації. Усний виступ в основному відповідає вимогам щодо педагогічного виступу перед аудиторією. Презентація змістовна, але не відповідає завданню інтерактивності, дублює текст виступу. Здобувач не демонструє уміння самостійно знаходити додаткову інформацію та використовувати її для реалізації поставлених перед ним завдань, недостатньо використовує нові інформаційні технології для інтерактивного виступу.

	1	Виконана робота представлена без мультимедійної презентації. Завдання виконано з суттєвими помилками. Порушені вимоги щодо педагогічного мовлення та взаємодії з аудиторією.
	0	Завдання не виконано або виконано з порушенням норм академічної доброчесності.
Розробка навчально-методичних матеріалів	4	Виконане завдання відповідає предмету навчальної дисципліни. Здобувач може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання завдання й оцінити результати власної практичної діяльності; вільно використовує набуті теоретичні знання при розробці навчально-методичних матеріалів; проявляє творчий підхід до розробки методичного забезпечення сучасного освітнього процесу у вищій школі.
	3-2	Завдання відповідає предмету навчальної дисципліни, але не характеризується самостійністю, оригінальністю. Здобувач проявляє репродуктивний підхід до розробки навчально-методичного забезпечення сучасного освітнього процесу у вищій школі.
	1	У змісті виконаного завдання міститься компіляція наявних навчально-методичних розробок з покликанням на використані джерела.
	0	Завдання не виконано або виконано з порушенням норм академічної доброчесності.
Тестування	1	Правильна відповідь на тестове завдання
	0	Неправильна відповідь на тестове завдання

6. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний та/або періодичний контроль									Підс. контр.	Загальна підсумкова оцінка
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2			Змістовий модуль 3				
Т 1 – Т 3			Т 4 – Т 7			Т 8 – Т 10			0	100
СР	У	Т	СР	У	Т	СР	У	Т		
11	11	11	11	11	11	12	11	11		

Умовні позначення: СР – самостійна робота; У – усні відповіді; Т - тестування.

7. Рекомендована література

1. Аймедов К. В. Загальна педагогіка та історія педагогіки: підручник. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2014. 352 с.
2. Анєнкова І. П., Байдан М. А., Горчакова О. А., Руссол В. М. Педагогіка. навч. посіб. Львів : “Новий Світ-2000”, 2020. 567 с.
3. Волкова Н. П. Педагогіка: навч. посіб. Київ : Академвидав, 2012. 616 с.
4. Грицай Н.Б. Інноваційні технології навчання біології: навч.посіб. Рівне: ТзОВ «Дока центр», 2016. 184 с.
5. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології. Київ : Академвидав, 2015. 303 с.
6. Зайченко І. В. Педагогіка: посіб. Київ: Видавництво Ліра-К. 2016. 608 с.
7. Малафіїк І.В. Дидактика новітньої школи: навч. посіб. Київ : СЛОВО, 2015. 632 с.
8. Нова українська школа : poradnik dla vchitelja / za zag. red. N. M. Bibik. Київ : Літера ЛТД, 2018. 160 с.
9. Основи педагогічних вимірювань: навч.-метод. посіб. / І.П. Анєнкова, Н.В. Кузнєцова, Л.А. Раскола. Одеса: Одес. нац. ун-т ім. І.І. Мечникова. 2021. 210 с.
10. Пащенко М.І., Красноштан І.В. Педагогіка: навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2014. 228 с.

11. Фізеші О. Й. Педагогіка: Основи педагогіки. Дидактика. Теорія і методика виховання. Школознавство: навч. посіб. Київ : Кондор, 2013. 390 с.
12. Фіцула М. М. Педагогіка: навч. посіб. Тернопіль : Навчальна книга-Богдан, 2013. 230 с.

Додаткова література

1. Гін А.О. Прийоми педагогічної техніки : Свобода вибору. Діяльність. Зворотний зв'язок. Ідеальність : посіб. для вчителя. Харків : Вид. група «Основа», 2015. 112 с.
2. Кузнєцова Н. В. Сучасна вища педагогічна освіта України: необхідність парадигмальних змін. *Нове покоління вчителів для української школи: виклики і досягнення*: збірник тез доповідей Всеукр. наук.-практ. онлайн-конф. (30 квіт. 2021 р., м. Одеса). Одеса. 2021. С. 151 -153.
3. Локшина О.І. Зміст шкільної освіти в країнах Європейського Союзу : теорія і практика (друга половина ХХ — початок ХХІ ст.) : монографія. Київ : Богданова А.М., 2009. 404 с.
4. Навчаємо мислити критично : посіб. для вчителів / автори-укладачі О.І. Пометун, І.М. Сущенко. Д. : ЛІРА, 2016. 144 с.
5. Нова українська школа: порадник для вчителя / Під заг. ред. Бібік Н.М. Київ : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с
6. Пометун О.І. Урок, що розвиває критичне мислення. 70 методів в одній книзі. навч.-метод. посіб. Київ : Шк. світ, 2020. 104 с.

8. Електронні інформаційні ресурси

1. Міністерство освіти і науки України <http://www.mon.gov.ua>.
2. КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради» <https://ooiuv.odessaedu.net/>
3. Одеська національна наукова бібліотека <http://odnb.odessa.ua/>
4. Освітня платформа «Критичне мислення» <https://www.criticalthinking.expert/>
5. <https://naurok.com.ua>
6. <https://osvitoria.media>
7. <https://nus.org.ua>